PRIMIREA CERERII INTRODUCTIVE ȘI INTENTAREA PROCESULUI CIVIL ÎN VEDEREA EXAMINĂRII CAUZELOR DE INSOLVABILITATE

Gheorghe MACOVEI,
magistru în drept, lector universitar (USM)

Similar intentării altor cauze civile, intentarea procesului civil în privința unei cauze de insolvabilitate presupune necesitatea respectării de către deponent a unei serii de condiții de formă și de fond, ce ar asigura desfășurarea eficientă a procesului civil. În legătură cu necesitatea verificării condițiilor respective, instanța de judecată obține o serie de sarcini și competențe în legătură cu primirea cererii introductive, începând de la verificarea formei și conținutului cererii introductive și terminând cu verificarea cerințelor privind competența instanței, plata taxei de stat, respectarea cerințelor privind reprezentarea persoanelor juridice etc. De reglementarea corectă a acestor sarcini și de competențe depinde pornirea și desfășurarea întregului proces civil.

Cuvinte-cheie: debitor insolvabil; cerere introductivă; refuzul cererii; restituirea cererii.

* * *

Similar to the initiating of other civil cases, initiating of civil proceedings referring to the case of insolvency presumes the necessity to respect a series of formal and substantive conditions that would ensure the efficient unfolding of civil proceedings. In connection with the need to verify these conditions, the court obtains a series of tasks and powers at the moment of the receipt of the application, from checking the form and content of the application and ending with verification of court competence, the state tax, compliance with the representation of legal entities, etc. The proper regulation of these tasks and powers determine the start and unfolding of the entire procedure.

Keywords: insolvent debtor; application; refusal of the application; restitution of the application.

Principiul accesului la justiție presupune, în primul rând, că instanțele de judecată sunt obligate să primească și să examineze orice cerere aparținând competenței lor pentru apărarea oricărui drept, libertăți sau interes legitim [1]. În același timp, ținem să menționăm că accesul la justiție nu este un drept absolut, ci unul care implică limitări, condiționări, inclusiv de ordin procedural [2]. În acest sens, este important ca prin condițiile sau restricțiile prevăzute de lege, să nu se aducă atingere acestui drept în însăși substanța lui. Restricțiile sau condițiile, prevăzute de lege pentru exercitarea dreptului de acces la justiție, trebuie să fie subordonate unui scop legitim și să fie proporționale cu scopul urmărit [3].

Atât în cazul procedurilor contencioase, cât și a procedurii insolvabilității, instanța este sesizată prin cererea persoanei ce are interes legitim în intentarea procesului. Dacă în cazul procedurilor contencioase cererea prin care este sesizată instanța de judecată se numește *„cerere de chemare în judecată”*, în cazul procedurii de insolvabilitate aceasta este denumită *„cerere de intentare a procesului de insolvabilitate”* sau generic *„cerere introductivă”*. Deosebirile cele mai importante dintre cererea de chemare în judecată și cererea introductivă rezultă din esența celor două categorii de proceduri, ce se solicită a fi intentate. Dacă scopul cererii de chemare în judecată este exprimarea în formă juridică a pretenției material-juridice pretinsă de titularul dreptului lezat, atunci cererea introductivă exprimă solicitarea înaintată fie de debitor, fie de creditor cu privire la constatarea stării de insolvabilitate și pornirea unui fel de proceduri de insolvabilitate în dependență de circumstanțe. Cu toate acestea, atât înaintarea cererii de chemare în judecată, cât și a cererii introductive presupun respectarea unei serii de condiții de fond și de formă obligatorii pentru a fi primite de instanța de judecată. Dar, și în acest caz, cerințele necesare a fi respectate pentru intentarea procesului de insolvabilitate prezintă o serie de particularități, deosebiri, care apar atât în ceea ce privește premisele și condițiile necesare a fi întrunite pentru sesizarea instanței de judecată, cât și în privința actelor procedurale ale instanței de judecată ce pot fi adoptate în legătură cu depunerea cererii introductive.

Similar altor cauze civile, pornirea procesului civil în vederea examinării unei cauze de insolvabilitate presupune necesitatea verificării îndeplinirii condițiilor de fond și de formă de către deponent, acțiuni care se realizează în cadrul etapei de primire și examinare a cererii introductive.

Procesul civil în privința cauzei de insolvabilitate poate fi intentat cu condiția respectării de către solicitant a următoarelor cerințe:

a) *existența dreptului la înaintarea cererii introductive* și

b) *respectarea de către solicitant a procedurii depunerii cererii introductive*.

Dreptul la înaintarea cererii introductive este asemănător cu dreptul la acțiune civilă oferit oricărei persoane care se consideră lezată într-un drept al său, cu specificarea faptului că înaintarea cererii introductive urmărește pornirea unei proceduri de insolvabilitate, dar nu apărarea unui drept lezat. Cu toate acestea, pentru exercitarea dreptului la înaintarea cererii introductive, solicitantul urmează să îndeplinească o serie de cerințe legale în virtutea cărora apare și se realizează acest drept, denumite generic *premise* și *condiții*.

În afară de necesitatea respectării premiselor și

condițiilor, deponentul urmează să respecte forma și procedura depunerii cererii introductive. În această ordine de idei, apare întrebarea: care sunt actele de procedură ce urmează a fi adoptate de instanța de judecată în caz de primire sau neacceptare a cererii introductive?

În cazul proceselor civile, ce țin de examinarea altor cauze civile decât cele de insolvabilitate, instanța urmează să aplice prevederile generale ale Codului de procedură civilă pentru a-și argumenta o soluție sau alta. Astfel în cazul respectării tuturor cerințelor legale, cererea de chemare în judecată este primită, fapt care se confirmă printr-o încheiere judecătorească, adoptată în conformitate cu prevederile art.168 alin.(4) CPC, încheiere prin care se intentează procesul civil propriuzis. În același timp, în cazul nerespectării cerințelor legale, cererea de chemare în judecată nu este acceptată, fapt care de asemenea se stabilește printr-o încheiere. În dependență de încălcările comise de deponent în cazul neprimirii cererii, instanța de judecată poate dispune după caz:

– *refuzul în primirea cererii* în baza art.169 CPC, pentru cazurile de încălcare a premiselor dreptului la acțiune, fapt care duce la imposibilitatea adresării repetate a persoanei cu o cerere identică;

– *restituirea cererii* în baza art.170 CPC, pentru cazurile de încălcare a condițiilor dreptului la acțiune, fapt care nu exclude adresarea repetată cu aceeași cerere în cazul eliminării erorilor comise; sau

– *de a nu da curs cererii* în baza art.171 CPC, în cazul încălcării cerințelor privind forma cererii și anexele acesteia, acțiune prin care cererea nu se întoarce deponentului, dar fără a pune cauza pe rol, i se acordă o perioadă de timp rezonabilă pentru corectarea erorii. În dependență de faptul corectării sau nu a erorii, cauza fie se va pune pe rol, fie cererea se va restitui, cu dreptul depunerii repetate.

Spre deosebire de procesul civil clasic, în cazul procedurii de insolvabilitate, există o serie de aspecte distincte. O problemă aparte constituie utilizarea termenilor specifici, utilizați de legiuitor în legea insolvabilității. În primul rând, actul prin care se primește cererea introductivă este denumit „încheiere de admitere a cererii introductive" . Utilizarea termenului „admitere" la această etapă a procesului este improprie, deoarece ar presupune admiterea a ceea ce se solicită în cerere, fără desfășurarea propriu-zisă a examinării cauzei. Tradițional, în doctrina procesual civilă, sintagmele „admite" și „respinge" se referă la acțiuni de pronunțare finală a instanței de judecată asupra pretențiilor înaintate de justițiabili sau în legătură cu examinarea cererilor în ordinea căilor de atac. În așa fel, pentru a indica asupra faptului primirii, de exemplu, a cererii de chemare în care se operează cu termenul de „primire" sau termenul legal de „acceptare" (art.168 alin. (4) CPC). Prin urmare, considerăm necesar a modifica denumirea încheierii prin care se dă curs cererii introductive, prin eludarea termenului de „admitere" și inserarea celui de „primire", utilizând în final sintagma de „încheiere de primire a cererii introductive". În acest sens, propunem modificarea normelor din Legea insolvabilității, în special a art.21 al Legii insolvabilității prin înlocuirea termenului de admitere din titlul articolului și alin. (1), (2), (3) și (4) cu termenul de „primire", după cum urmează:

„Articolul 21. Primirea cererii introductive spre examinare

(1) Instanța de insolvabilitate este obligată să primească spre examinare cererea introductivă depusă de creditor cu respectarea prevederilor Codului de procedură civilă și ale prezentei legi.

(2) Despre primirea spre examinare a cererii introductive, instanța de insolvabilitate adoptă imediat o încheiere, dar în cel mult 3 zile de la data depunerii.

(3) Dacă, după primirea cererii introductive spre examinare, se constată existența unei cereri introductive formulată de debitor și/sau a unei sau mai multor cereri formulate de creditori împotriva aceluiași debitor nesoluționate încă, instanța de judecată va dispune din oficiu conexarea lor la instanța de insolvabilitate care a pus prima pe rol cererea introductivă, cu examinarea acestora într-un singur dosar.

(4) Dacă prima cerere introductivă a fost primită spre examinare într-un dosar, celelalte eventuale dosare aflate pe rol, referitor la același debitor, vor fi conexate la dosarul în care a fost primită prima cerere introductivă. În acest caz, măsurile de asigurare aplicate odată cu primirea cererilor introductive în dosarele care se conexează se anulează de drept și nu produc efecte, în afară de măsurile de asigurare aplicate prin încheierea de primire a primei cereri introductive."

În al doilea rând, un alt aspect legat de termenii specifici utilizați în legea insolvabilității este sintagma „*restituirea fără examinare a cererii*", utilizată în art.22 al legii. În legătură cu aceasta, menționăm că acțiunea procesuală specificată în art.22 al Legii insolvabilității este una destul de confuză atât sub aspectul reglementării propriu-zise, cât și sub aspectul coroborării acesteia cu acțiunile reglementate de CPC, în speță, acțiunile de „refuz", „restituire" și „de a nu da curs" cererii.

În ceea ce privește reglementarea confuză, menționăm că, pornind de la interpretarea art.22 al Legii insolvabilității, legiuitorul, indicând asupra temeiurilor de restituire fără examinare a cererii introductive, a omis a specifica actul procedural prin care se materializează această acțiune. Potrivit prevederilor art.14 CPC și pornind de la ideea că restituirea fără examinare a cererii introductive reprezintă o acțiune procesuală, care nu soluționează fondul pricinii, putem conchide că instanța de judecată urmează să adopte o încheiere judecătorească în acest sens. O altă confuzie legată de reglementarea acțiunii de restituire fără examinare a cererii introductive este neclaritatea privind posibilitatea atacării unei eventuale încheieri adoptate în acest sens. Așadar, Legea insolvabilității nu prevede expres posibilitatea contestării unei asemenea încheieri, la rândul său, nici CPC nu prevede direct o asemenea posibilitate. În conformitate cu prevederile art.423 alin. (1) al CPC, încheierea dată în primă instanță poate fi atacată cu recurs în cazurile prevăzute de prezentul cod și de alte legi, precum și în cazurile în care încheierea face imposibilă desfășurarea de mai departe a procesului. Având în vedere că restituirea fără examinare a

cererii introductive este o acțiune ce împiedică pornirea procesului civil pe cauza de insolvabilitate, deducem că o asemenea încheiere urmează a fi susceptibilă de recurs în condițiile art.423-428 ale CPC și ale art.8 al Legii insolvabilității. Și, nu în ultimul rând, o a treia confuzie legată de reglementarea acțiunii de restituire fără examinare a cererii introductive este reglementarea prevăzută de art.22 alin. (2) al Legii insolvabilității, în conformitate cu care instanța de insolvabilitate va admite spre examinare cererea introductivă, în cazul în care debitorul la depunerea cererii nu a anexat documentele prevăzute la art.17 al Legii insolvabilității. Așadar, dacă primul aliniat al acelui articol vorbește despre restituirea cererii introductive întocmite cu încălcarea formei lor și a conținutului anexelor acestora, atunci alin. (2) referindu-se la aceleași încălcări, dar comise de debitor, prevede primirea cererii introductive. În ceea ce ne privește, considerăm reglementarea legală cel puțin confuză, ori conținutul acțiunii reglementate de alin. (2) al articolului nu corespunde, cel puțin, cu titlul și reglementează cu totul altă acțiune – cea de admitere spre examinare a cererii introductive. În condițiile unei asemenea reglementări, nu este clar dacă cererea debitorului poate fi în genere restituită fără examinare, iar dacă poate atunci în legătură cu ce încălcări. Pornind de la explicațiile date în subparagraful anterior privind aplicarea art.232 al Legii insolvabilității, reiterăm necesitatea introducerii amendamentelor propuse mai sus. Suplimentar la amendamentele propuse, recomandăm completarea art.22 cu un nou alin. (3), cu următorul conținut „Asupra restituirii fără examinare a cererii introductive instanța urmează sa adopte o încheiere, care poate fi atacată separat cu recurs".

În ceea ce privește coroborarea acțiunii de „restituire fără examinare a cererii introductive" cu acțiunile de „refuz", „restituire" și „de a nu da curs" reglementate de CPC, menționăm că luând în considerație specificul procedurii de insolvabilitate, totuși rămâne neclară intenția legiuitorului de a reglementa separat acțiunea procesuală respectivă în cadrul Legii insolvabilității, acțiune care, în mare parte, repetă conținutul actelor procedurale reglementate de CPC. Având în vedere temeiurile pentru care se restituie fără examinare cererea introductivă, deducem că acțiunea dată sancționează creditorii în legătură cu nerespectarea, de către aceștia, a conținutului cererii introductive cât și a actelor ce urmează a fi anexate la acesta (art.20 Legea insolvabilității). O aplicabilitate similară o are, de fapt, acțiunea procesuală de a *nu da curs cererii* prevăzută de art.171 al CPC, care, de asemenea, sancționează deponentul pentru nerespectarea conținutului cererii de chemare în judecată (art.166 CPC) și a anexelor acesteia (art.167 CPC, cu excepția lit. a), b), c) și e)). Unica deosebire între acțiunea de „restituirea fără examinare" și acțiunea „de a nu da curs" este efectul imediat asupra faptului întoarcerii cererii către deponent, dacă în cazul acțiunii de a nu da curs, cererea se întoarce imediat deponentului, atunci, în lipsa unor prevederi exprese, restituirea fără examinare a cererii introductive presupune întoarcerea imediată a cererii deponentului, fără punerea pe rol a cauzei, acțiune similară după efect cu restituirea cererii de chemare în judecată (art.171 CPC). În asemenea condiții, restituirea fără examinare a cererii introductive este analogică după conținut și efecte cu acțiunea de restituire a cererii de chemare în judecată, cu excepția faptului includerii temeiurilor ce țin de încălcarea conținutului cererii introductive. În ceea ce ne privește, considerăm reglementarea acțiunii de restituire prevăzută de art.22 a Legii insolvabilității, drept o reglementare de prisos, deoarece conținutul și temeiurile aplicării acesteia sunt pe deplin acoperite de acțiunea de restituire a cererii de chemare în judecată și acțiunea de a nu da curs cererii de chemare în judecată prevăzute de CPC, iar păstrarea acesteia creează doar confuzii legate de aplicarea concomitentă a Legii insolvabilității și Codului de procedură civilă. Cu toate acestea, în circumstanțele reglementărilor existente, propunem racordarea normei respective la regulile generale stabilite de CPC, cât și la specificul Legii insolvabilității în conformitate cu amendamentele propuse *supra*.

Trecând peste dificultățile create datorate reglementărilor confuze și diferenței de termeni utilizați în Legea insolvabilității și Codul de procedură civilă, deducem că în urma verificării cererii introductive, instanța de judecată poate:

1. Admite spre examinare cererea introductivă. În cazul în care cererea introductivă corespunde tuturor cerințelor de fond, în ce privește respectarea premiselor și condițiilor legale necesare, este îndeplinită conform cerințelor de formă, stabilite de art.16, 17, 20 din Legea insolvabilității și este depusă în ordinea prevăzută de lege, instanța de judecată urmează, în conformitate cu art.21 al Legii insolvabilității, să admită spre examinare cererea introductivă. Asupra admiterii spre examinare a cererii introductive, instanța de judecată se pronunță printr-o încheiere, în maxim 3 zile de la data depunerii cererii, încheierea respectivă fiind fără drept de recurs. În urma analizei practicii judiciare pe cauzele de insolvabilitate, am depistat mai multe cazuri de contestarea de către participanți a încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive. Argumentându-și recursul prin dreptul la un recurs efectiv, participanții la proces contestă temeinicia încheierii de admitere spre examinare și solicită casarea acesteia. Modalitatea de soluționare a asemenea recursuri de către Curtea Supremă de Justiție ne permite să conchidem asupra unei poziții consecvente a instanței de recurs pe această chestiune, asemenea recursuri fiind respinse drept nefondate. De exemplu, examinând recursul contra încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive pe cauza civilă nr.2ri-2/14 [4], Curtea Supremă de Justiție a respins întemeiat recursul contra încheierii motivând prin faptul că, *în conformitate cu prevederile art.8 al Legii insolvabilității din 2012, încheierile instanței de insolvabilitate pot fi atacate cu recurs numai în cazurile prevăzute expres de prezenta lege*, stabilind, prin urmare, că încheierea prin care s-a admis spre examinare cererea introductivă nu este susceptibilă de recurs.

Menționăm că în afară de cazul de adoptare a încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive prevăzută de art.21 alin.(2) al Legii insolvabilității, o asemenea încheiere va fi adoptată și în cazul depune-

rii cererii debitorului, atunci când aceasta nu va corespunde cerințelor de formă prevăzute de art.17 al Legii insolvabilității. În acest caz, instanța de judecată, de asemenea, adoptă încheiere de admitere spre examinare a cererii introductive, cu obligarea debitorului de a prezenta actele necesare la etapa examinării cauzei.

Drept efect al admiterii spre examinare a cererii introductive este intentarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate, etapa imediat următoare a intentării fiind examinarea circumstanțelor ce adeveresc prezența sau lipsa temeiurilor de insolvabilitate.

2. Restitui fără examinare cererea introductivă. În conformitate cu art.22 alin. (1) al Legii insolvabilității, instanța de judecată este în drept să restituie fără examinare cererea introductivă a creditorului depusă cu încălcarea cerințelor de formă înaintată față de cererea introductivă a creditorilor. Încheierea de restituire fără examinare a cererii poate fi dispusă doar în privința cererii creditorilor, în exclusivitate pentru încălcarea de către aceștia a formei cererii introductive. Prin prisma art.423-428 ale CPC și a art.8 al Legii insolvabilității, încheierea de restituire fără examinare a cererii introductive poate fi atacată cu recurs de către creditorul deponent, în termen de 15 zile de la pronunțare.

Drept efect al restituirii fără examinare a cererii introductive, creditorul nu este lipsit de dreptul de a mai depune o dată cererea introductivă, cu condiția îndeplinirii cerințelor de formă omise.

În urma analizei practicii judiciare, conchidem că, în majoritatea cazurilor, instanța de judecată aplică corect acțiunea de restituire fără examinare a cererii introductive, cu luarea în considerare a particularităților aplicării acesteia. În majoritatea cazurilor, se restituie fără examinare cererile creditorilor pe motiv de nerespectare a condițiilor de formă stabilite de Legea insolvabilității, de exemplu, în cauza civilă nr.2i-276/14 [5] s-a dispus restituirea cererii pe motiv de încălcare a art.20 al Legii insolvabilități, în cauza civilă nr.2i-280/14 [6] cererea introductivă a creditorului s-a restituit fără examinarea pentru încălcarea aceluiași articol, în același mod pe cauza civilă nr.2i-277/14 [7], cererea introductivă s-a restituit pe motiv de necorespundere cu exigențele art.20 al Legii insolvabilității.

3. Refuza primirea cererii introductive. În conformitate cu prevederile art.169 CPC, cu luarea în considerare a specificului desfășurării procedurii de insolvabilitate, instanța de judecată este în drept să refuze primirea cererii introductive în cazul în care au fost încălcate premisele dreptului la înaintarea cererii introductive. Asupra refuzului de primire a cererii introductive instanța de judecată urmează să se pronunțe printr-o încheiere de refuz la primirea cererii introductive, care poate fi atacată separat cu recurs în termen de 15 zile de la data pronunțării (art.169 alin. (2) CPC, în coroborare cu art.8 al Legii insolvabilității).

În urma refuzului instanței de judecată de a primi cererea introductivă, persoana nu va mai avea dreptul de a depune repetat aceeași cerere introductivă, contra aceluiași debitor în baza aceluiași temei.

Analiza practicii judiciare ne demonstrează că adesea justițiabilii confundă acțiunea de *refuz al primirii cererii* cu acțiunea de *respingere a cererii introductive*. De exemplu, la examinarea recursului depus contra încheierii Curții de Apel Chișinău din 14 martie 2013, privind admiterea spre examinare a cererii introductive, recurentul a invocat că încheierea Curții de Apel este ilegală pe motiv că din materialele cauzei se constată că obligațiile față de intimat sunt onorate cu bună-credință, respectiv nu există temei pentru admiterea spre examinare a cererii introductive și a solicitat refuzul primirii cererii introductive. Prin decizia din 22 mai 2013 [8] Curtea Supremă de Justiție a respins recursul motivând că, *primirea spre examinare a cererii introductive este o fază de precedare a intentării procesului de insolvabilitate, care poate fi ulterior respins sau intentat de instanța de judecată în baza aprecierii temeiului insolvabilității și a faptelor constatate în cadrul examinării cererii introductive*. Astfel Curtea Supremă de Justiție a constatat corect că la etapa primirii cererii introductive nu se verifică circumstanțele care demonstrează existența sau lipsa temeiului de insolvabilitate și nu se hotărăște asupra respingerii sau admiterii cererii introductive. În cazul în care instanța nu va constata un temei de refuz la primire similar celor aplicabile pentru cererea de chemare în judecată, aceasta este obligată să admită spre examinare cererea introductivă.

4. Restitui cererea introductivă. În conformitate cu prevederile art.170 al CPC, luând în considerație specificul procedurii de insolvabilitate, instanța de judecată are dreptul să restituie cererea introductivă în cazul în care va depista încălcarea condițiilor dreptului la înaintarea cererii introductive. Instanța de judecată urmează să restituie cererea printr-o încheiere susceptibilă de recurs. Încheierea de restituire a cererii introductive urmează a fi atacată cu recurs în termen de 15 zile, începând cu data pronunțării, potrivit coroborării art.8 al Legii insolvabilității cu art.170 alin. (5) al CPC.

Drept efect al restituirii cererii introductive, deponentul nu este lipsit de dreptul de a depune repetat aceeași cerere introductivă, cu condiția corectării încălcărilor depistate.

5. Să nu dea curs cererii introductive. În conformitate cu prevederile art.171 CPC, în cazul în care instanța de judecată constată că cererea de chemare în judecată este depusă cu încălcarea condițiilor de formă (art.166, 167 CPC), aceasta nu restituie cererea deponentului, dar nu dă curs cererii introductive, fapt care permite reclamantului de a corecta erorile comise, în așa mod în care cererea să fie considerată depusă la data înregistrării sale. Deși art.171 CPC se referă la cerințele de formă înaintate față de cererea de chemare în judecată, considerăm că acțiunea de a nu da curs cererii este aplicabilă și în cadrul procedurii de insolvabilitate. În ceea ce ne privește, considerăm că acțiunea procesuală de restituire fără examinare a cererii introductive prevăzută de art.22 Legea insolvabilității, cât și acțiunea de restituire a cererii prevăzute de art.170 CPC nu acoperă situația în care debitorul depune cererea introductivă cu respectarea cerințelor privind documentele necesare a fi anexate, însă cu încălcarea conținutului acesteia. În acest caz, considerăm oportun aplicarea acțiunii de a

nu da curs cererii introductive a debitorului, cu acordarea unui timp rezonabil pentru corectarea conținutului cererii introductive.

La moment, Curtea Supremă de Justiție manifestă o atitudine rezervată față de acțiunile ce urmează a fi aplicate de instanța de judecată în cazul depistării încălcării cerințelor cererii introductive. În acest mod, curtea recunoaște doar posibilitatea aplicării refuzului și restituirii fără examinare a cererii introductive, fără a lua în considerare posibilitatea aplicării restituirii cererii (art.170 CPC) sau a acțiunii de a nu da curs cererii (art.171 CPC) [9]. Necesitățile practicii judiciare însă au demonstrat utilitatea aplicării unei asemenea acțiuni. De exemplu, în cauza nr.2i-282/14, Curtea de Apel Chișinău, examinând chestiunea privind admiterea spre examinare a cererii introductive depuse de creditor, a dispus de a nu da curs cererii introductive, din motiv că creditorul nu a anexat extrasele valabile din Registrul de stat al persoanelor juridice. În motivarea încheierii [10], curtea a menționat că *procesul de insolvabilitate se desfășoară inclusiv în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă, iar în acest context cererea introductivă urmează să corespundă prevederilor corespunzătoare ale art.166 și 167 ale CPC*. Astfel instanța a constatat corect nerespectarea cerințelor privind documentele ce se anexează la cerere, și legal a dispus de a nu da curs cererii, acțiune ce corespunde atât Codului de procedură civilă, cât și nu contravine Legii insolvabilității.

După cum am observat anterior, încheierea de admitere spre examinare a cererii introductive este unicul act, a cărui adoptare duce la intentarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate. De aceea urmează să distingem intentarea propriu-zisă a procesului civil de intentarea procedurii de insolvabilitate propriu-zisă, or la această etapă instanța de judecată nu poate aplica o procedură a insolvabilității propriu-zise atât timp cât nu sunt adeverite temeiurile de insolvabilitate. Admiterea spre examinare a cererii introductive duce la apariția raporturilor juridice procesuale necesare verificării circumstanțelor ce adeveresc existența sau lipsa temeiului de insolvabilitate. Realizarea unor asemenea raporturi procesuale poate fi făcută doar în cadrul unui proces civil, intentarea căruia și este marcată de încheierea de admitere spre examinare a cererii introductive. În afară de efectul propriu-zis de intentare a procesului civil, încheierea respectivă generează o serie de alte efecte specifice examinării cauzelor de insolvabilitate.

Unul din efectele ce rezultă din natura concursuală a procedurii de insolvabilitate este conexarea tuturor cererilor introductive cu privire la același debitor într-o procedură unică, fapt care exclude posibilitatea examinării separate a acestora. Astfel, pornind de la art.21 alin. (3) al Legii insolvabilității dacă după admiterea cererii introductive se constată existența și a altor cereri formulate împotriva aceluiași debitor, instanța este obligată din oficiu să conexeze toate cererile la instanța care a pus prima cauză pe rol. Este important să menționăm că pot fi conexate doar cererile introductive asupra cărora instanța de judecată nu s-a pronunțat privind admiterea sau respingerea acestora.

Una din trăsăturile esențiale, specifice doar procedurii de insolvabilitate, ține de necesitatea conservării activelor debitorului existente la momentul adresării cererii introductive cu scopul maximizării procentului de satisfacere a creanțelor creditorilor. Desfășurarea de către orice creditor aflat în pragul insolvabilității (incapacitate de plată sau supraîndatorare) a orice activități economice, fie a activității de gestiune interne poate duce inevitabil la o înrăutățire gravă a situației activelor acestuia, ceea ce va pune în pericol posibilitatea satisfacerii creanțelor creditorilor. În așa mod, în cadrul instituției insolvabilității au apărut așa-numitele măsuri de asigurare a creanțelor creditorilor, mecanism similar măsurilor de asigurare a acțiunii civile. Deși aceste două mecanisme procesuale prezintă o serie de asemănări după acțiunile de protecție întreprinse, totuși acestea sunt diferite după scopul aplicării sale. Așadar, dacă aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii are drept scop prevenirea imposibilității executării unei eventuale hotărâri adoptate în favoarea reclamantului, atunci măsurile de asigurare a creanțelor creditorilor urmăresc conservarea activelor debitorului existente la data adresării în instanța de judecată și prevenirea oricăror acțiuni de diminuare a acestora. O particularitate esențială specifică măsurilor de asigurare a creanțelor creditorilor este modalitatea de instituire a acestora. În așa mod, dacă măsurile de asigurare a acțiunii civile se dispun, de regulă, doar la cererea reclamantului, atunci măsurile de asigurare a creanțelor creditorilor se dispun întotdeauna din oficiu de instanța de judecată odată cu primirea cererii introductive. Așadar, prin aceeași încheiere de admitere spre examinare a cererii introductive, instanța de judecată urmează să aplice măsurile de asigurare a creanțelor creditorilor prevăzute de art.24 al Legii insolvabilității, cererea participanților fiind necesară doar în cazurile expres prevăzute de lege. Potrivit prevederilor legale, măsurile de asigurare se aplică atât în conformitate cu Legea insolvabilității (art.24 Legea insolvabilității), cât și cu Codul de procedură civilă (art.175 CPC RM).

Măsurile de asigurare aplicate odată cu aprobarea încheierii de primire a cererii introductive încetează de drept odată cu:

1. intentarea procedurii de insolvabilitate;

2. respingerea cererii introductive;

3. încheierea unei tranzacții între părți.

Totodată, legea prevede posibilitatea ridicării măsurilor de asigurare până la intentarea procedurii de insolvabilitate în urma deciziei instanței de judecată. Excepție de la regula dată constituie numirea administratorului provizoriu care nu poate fi revocat până la investirea în funcție a administratorului/lichidatorului sau până la respingerea cererii introductive. Numirea administratorului provizoriu reprezintă una din măsurile de asigurare esențiale specifice doar procedurii de insolvabilitate, aceasta fiind dispusă obligatoriu, din oficiu, fără drept de ridicare.

În afară de instituirea măsurilor de asigurare a creanțelor creditorilor, un efect distinct al admiterii spre examinare a cererii introductive este instituirea perioadei de observație. Aceasta reprezintă o novație a Legii

insolvabilității din 2012 care are menirea de a institui un regim juridico-economic special pe perioada examinării temeiniciei cererii introductive, care este cuprinsă între momentul adoptării încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive și momentul adoptării hotărârii de declarare a insolvabilității/respingere a cererii introductive. În perioada de observație, debitorul, de obicei, continuă activitatea curentă, dar sub supravegherea administratorului provizoriu și doar în limita activităților necesare desfășurării normale a activității economice.

Cu titlu de excepție, perioada de observație nu se aplică dacă debitorul declară că este insolvabil și optează din start pentru lichidare sau procedura de restructurare, cât și în cazul aplicării procedurii simplificate de faliment față de întreprinzătorii individuali sau persoanele juridice în proces de dizolvare.

Perioada de observație nu poate dura mai mult de 60 de zile, cu posibilitatea extinderii încă pentru 15 zile. Ca rezultat, aceasta este perioada maximă de examinare a cererii introductive și, respectiv, a etapei primirii și examinării cererii introductive.

O trăsătură esențială a perioadei de observație este limitarea expresă a activităților permise a fi realizate în această perioadă. Conform art.23 alin.(2) din Legea insolvabilității activitățile se limitează la:

a) continuarea activităţilor contractate, conform obiectului de activitate;

b) efectuarea operaţiunilor de încasări şi de plăţi aferente acestora;

c) asigurarea finanţării cheltuielilor curente.

În rest, operațiunile sunt interzise, desfășurarea acestora fiind posibilă doar după aprobarea lor de instanța de judecată prin încheiere judecătorească.

Concluzie

Analiza prevederilor legale privind sarcinile și competențele instanței de judecată la etapa primirii și examinării cererii introductive ne permite să afirmăm că datorită necorespunderii prevederilor Legii insolvabilității cu mai multe prevederi generale ale Codului de procedură civilă, s-au creat mai multe coliziuni normative între aceste două acte. În acest sens, sunt elocvente următoarele exemple: utilizarea distinctă și confuză a termenilor de „admitere” și „primire” a cererii, lipsa unei reglementări uniforme privind acțiunile de *refuz*, *restituire*, *de a nu da curs* cererii, introducerea artificială a acțiunii de *restituire fără examinare* a cererii și lipsa unei coroborări a acesteia cu art.169, 170 și 171 CPC, lipsa unor reglementări privind actul de dispoziție ce se adoptă în legătură cu restituirea fără examinare a cererii și modalitatea de atac a acestuia.

În vederea îmbunătățirii situației existente, considerăm oportune următoarele modificări *de lege ferenda* propuse, și interpretări sistemice ale Legii insolvabilității, după cum urmează:

– modificarea normelor din Legea insolvabilității, în special a art.21 al Legii nominalizate prin înlocuirea termenului de admitere din titlul articolului și alin. (1), (2), (3) și (4) cu termenul de primire;

– adoptarea unei încheieri în vederea restituirii fără examinare a cererii introductive pornind de la prevederile art.14 CPC și pornind de la ideea că restituirea fără examinare a cererii introductive reprezintă o acțiune procesuală care nu soluționează fondul pricinii;

– acordarea posibilității de atac a încheierii privind restituirea fără examinare a cererii, având în vedere că acțiunea respectivă împiedică pornirea procesului civil pe cauza de insolvabilitate și o asemenea încheiere urmează a fi susceptibilă de recurs în condițiile art.423-428 a CPC și a art.8 al Legii insolvabilității;

– recunoașterea drept efect al restituirii fără examinare a cererii introductive, a faptului că creditorul nu este lipsit de dreptul de a mai depune o dată cererea introductivă, cu condiția îndeplinirii cerințelor de formă omise;

– recunoașterea, cu luarea în considerare a specificului desfășurării procedurii de insolvabilitate, a dreptului instanței de judecată de a refuza primirea cererii introductive în cazul în care au fost încălcate premisele dreptului la înaintarea cererii introductive;

– considerarea drept oportună a aplicării acțiunii de a nu da curs cererii introductive a debitorului, cu acordarea unui timp rezonabil pentru corectarea conținutului cererii introductive, având în vedere faptul că acțiunea procesuală de restituire fără examinare a cererii introductive prevăzută de art.22 Legea insolvabilității, cât și acțiunea de restituire a cererii prevăzute de art.170 CPC nu acoperă situația în care debitorul depune cererea introductivă cu respectarea cerințelor privind documentele necesare a fi anexate, însă cu încălcarea conținutului acesteia.

Referințe:

1. Macovei Gh. ş. a. *Formele de apărare a drepturilor civile. Suport de curs*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p.61.

2. Hotărârea Curţii Constituţionale pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30 mai 2003; nr.14 din 15.11.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 07.12.2012, nr.248-251.

3. Deleanu I. *Tratat de procedură civilă*. Vol. I. Bucureşti: Universul juridic, 2013, p. 207.

4. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 22 ianuarie 2014 pe cauza civilă nr.2ri-2/14.

5. Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2014 pe cauza nr.2i-276/14.

6. Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 9 iunie 2014 pe cauza nr.2i-280/14.

7. Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 6 iunie 2014 pe cauza nr.2i-277/14.

8. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 22 mai 2013 pe cauza nr.2ri-190/13.

9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolvabilității a RM nr.2 din 24.03.2014, p. 7.1. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=134 (vizitat la 14.11.2014).

10. Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2014 pe cauza civilă nr.2i-282/14.

Recenzent:
Alexandru COJUHARI,
doctor habilitat în drept, profesor universitar (USM)